

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/175693>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-05 and may be subject to change.

Jurisprudentie

Jurisprudentieoverzicht

Mr. E.M.A. van Amersfoort*

Juli 2016

Australisch testament met uitsluitingsbedoeling als bedoeld in artikel 1:94 BW

Rb. Noord-Nederland 12 juli 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:4308

A en B zijn in gemeenschap van goederen gehuwd en hebben een geschil over de verkrijging krachtens erfrecht van B van haar Australische peetoom X. Valt deze in de huwelijksgemeenschap? Overigens is niet in geschil dat Australisch erfrecht van toepassing is op de erfopvolging en dat het huwelijksvermogensregime van A en B wordt beheerst door het Nederlands recht.

De rechtbank leidt uit het testament van X af dat het zijn bedoeling is geweest dat de erfrechtelijke verkrijging alleen aan B toekomt. Dit volgt uit de zinsnede ‘for her own use and benefit absolutely’ en uit het feit dat X in zijn testament heeft bepaald dat het erfdeel van B – in tegenstelling tot hetgeen hij heeft bepaald bij zijn broer en (schoon)zussen – niet toekomt aan haar echtgenoot of kinderen, maar aan de andere erfgenamen. Dit moet worden aangemerkt als een uitsluitingsclausule als bedoeld in artikel 1:94 lid 2 sub a BW als gevolg waarvan de erfrechtelijke verkrijging niet in de huwelijksgemeenschap valt.

November 2016

Niet nakomen van wettelijke bepalingen bij vruchtgebruik over nalatenschap

Hof Amsterdam 29 november 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:5124

A heeft zijn kinderen (C, D en E) tot erfgenaam benoemd en aan zijn echtgenote B het vruchtgebruik van de nalatenschap gelegateerd. In het testament is onder meer opgenomen dat B samen met de kinderen het beheer voert over de aan het vruchtgebruik onderworpen zaken en dat B de wijze van (her)belegging samen met de kinderen bepaalt. Tussen B, C en D (B c.s.) en E is in geschil of B zodanig is tekortgeschoten in de nakoming van haar verplichtingen als vruchtgebruikster dat aan E het beheer moet worden toegekend of dat het vruchtgebruik onder bewind moet worden gesteld (art. 3:221 BW).

Het hof overweegt dat na het overlijden van A de partijen geen uitvoering hebben gegeven aan het testament. Het vruchtgebruik is niet geleverd aan B, maar partijen zijn het erover eens dat het vruchtgebruik door verjaring (alsnog) is ontstaan. De partijen hebben tien jaar de testamentaire en wettelijke bepalingen omtrent het vruchtgebruik niet gevolgd. Maar nu de familieverhoudingen ernstig verstoord zijn geraakt, verzoekt E dat B alsnog voldoet aan haar verplichtingen als vruchtgebruikster. Het feit dat A zich jaren niet op de vruchtbepalingen heeft beroepen, brengt niet mee dat zij nu geen beroep meer mag doen op artikel 3:221 BW. B heeft geen boedelbeschrijving gemaakt (art. 3:205 lid 1 BW) en heeft geen jaarlijks ondertekende opgave verzonden (art. 3:205 lid 4 BW). Verder is geld van de bankrekening opgenomen en zijn effecten verkocht voor de financiering van het nieuwe appartement van B. Hierbij is E niet betrokken zoals vereist op grond van het testament. B is hiermee vruchtgebruikbepalingen niet nagekomen die in overwegende mate zijn bestemd om de goederen

* Rubriek verzorgd door Netwerk Notarissen onder verantwoordelijkheid van de hoofdredactie.

die met het vruchtgebruik zijn belast in stand te houden en die dienen ter bescherming van de hoofdgerechtigden. De schending daarvan leidt volgens het hof tot een zodanig ernstig tekortschieten in de nakoming van de verplichtingen als vruchtgebruikster dat aanleiding bestaat om nadere maatregelen te nemen als bedoeld in artikel 3:221 BW. Omdat de familieverhoudingen verstoord zijn, wordt het beheer niet aan E toegekend, maar wordt het vruchtgebruik onder bewind van een derde gesteld.

December 2016

Advocaatkosten van executeur geen nalatenschapsschulden

Hof Den Haag 13 december 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:4316

De erfgenamen X c.s. en executeur Y zijn in geschil of de advocaatkosten van Y worden aangemerkt als nalatenschapsschulden in de zin van artikel 4:7 lid 1 sub d BW. Volgens het hof vallen de advocaatkosten (in het geheel) niet onder de schulden van de nalatenschap. Het hof overweegt hiertoe dat de advocaatkosten niet zijn gemaakt mede ten behoeve van de erfgenamen. Deze kosten zijn ontstaan doordat X c.s. een procedure tegen Y zijn gestart om te bewerkstellingen dat hij een boedelbeschrijving zou opmaken. Dit verzoek is toegewezen. Y heeft de benoeming tot executeur vrijwillig aanvaard en hij had de bevoegdheid om een boedelnotaris aan te wijzen. Hij heeft dit niet gedaan. Het hof overweegt verder dat het gaat om een eenvoudige nalatenschap die bestond uit een inboedel, sieraden, een aantal bankrekeningen en mogelijk een vordering op een derde. Daarom zijn de advocaatkosten in dit geval niet aan te merken als in redelijkheid te maken kosten en in elk geval niet voor zover deze het door de rechtbank als redelijk aangemerkte bedrag overtreffen.

Januari 2017

Gedwongen schuldtoerekening door bewindvoerders leidt tot nietige verdeling

Hof Den Haag 31 januari 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:731

De kantonrechter heeft in 2009 een beheersregeling getroffen als bedoeld in artikel 3:168 lid 2 BW met betrekking tot de nalatenschap van A, waarbij alle nalatenschapsgoederen onder bewind zijn gesteld. De bewindbepalingen van Boek 4 BW zijn van overeenkomstige toepassing (art. 3:168 lid 5 BW). X c.s. zijn benoemd tot bewindvoerders. X c.s. hebben (deel)betalingen gedaan aan de erfgenamen met uitzondering van erfgenaam Y, omdat Y een schuld aan de nalatenschap zou hebben. In geschil is onder meer of X c.s. bevoegd waren tot deze schuldtoerekening (art. 4:228 BW).

Het hof overweegt dat X c.s. niet bevoegd zijn om de nalatenschap te verdelen, omdat artikel 4:171 BW niet van overeenkomstige toepassing is verklaard in artikel 3:168 BW. Door aan Y geen bedrag uit te keren, omdat hij een schuld aan de nalatenschap zou hebben, hebben X c.s. een gedwongen schuldtoerekening toegepast. Deze gedwongen schuldtoerekening is een verdelingshandeling (dit blijkt ook uit art. 4:228 BW) waartoe X c.s. niet bevoegd zijn. Y heeft per brief bezwaar aangetekend tegen het feit dat hij onrechtmatig wordt uitgesloten van de (deel)betalingen en dat hem niet bekend is dat hij een schuld aan de boedel heeft. Volgens het hof hebben X c.s. de nalatenschap onbevoegd zelfstandig verdeeld en hebben zij Y ten onrechte niet in de contractuele verdeling betrokken. Omdat Y niet heeft deelgenomen aan de verdeling is deze verdeling nietig (art. 3:195 BW).

Februari 2017

Uitleg testament

Hof Den Haag 7 februari 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:722

A heeft in 1980 een testament opgemaakt waarin een ouderlijke boedelverdeling is opgenomen en de kinderen X c.s. in de legitieme zijn gesteld. Verder is in het testament opgenomen dat het versterkerrecht van toepassing is 'voor het geval ik [A] na of tegelijk in de zin der wet met mijn genoemde echtgenoot kom te overlijden'. Op het moment van testen was A gehuwd met B. B is in 2005 overleden en op het moment van overlijden was A gehuwd met C. In geschil is of C op grond van de geciteerde passage erfgenaam is in de nalatenschap van B. Het hof kent geen gewicht toe aan de verklaring van het notariskantoor waar de huwelijksvoorwaarden van A en C zijn gepasseerd, dat het de bedoeling was 'van cliënten dat de vererving krachtens de wet van toepassing zou zijn, waarbij de langstlevende echtgenoot mede erfgenaam zou worden (een en ander zoals ook reeds tot uiting kwam in de subsidiaire regeling in het genoemde testament [...])'. De informatie van het notariskantoor is volgens het hof niet consistent, omdat er geen dossier-aantekeningen zijn over de erfrechtelijke gevolgen van het huwelijk tussen A en C en de huidige medewerkers niet betrokken zijn geweest bij het opstellen van het testament in 1980.

Naar het oordeel van het hof gaat C uit van een grammaticale uitleg van het testament. De stelling dat A – als zij C had willen uitsluiten als erfgenaam – expliciet in haar testament had moeten opnemen dat na het overlijden van B alleen X c.s. zouden erven, doet geen recht aan de omstandigheden waaronder het testament is verleden. A heeft in 1980 de positie van B en X c.s. willen regelen. Dat A is hertrouwd met C is een omstandigheid waardoor het testament onduidelijk wordt, omdat C bij een grammaticale uitleg wel als erfgenaam moet worden aangemerkt. Deze grammaticale uitleg acht het hof in strijd met de omstandigheden waaronder het testament

is gemaakt. De toenmalige gezinssituatie heeft bij A centraal gestaan en nadien is er geen aanleiding geweest om het testament aan te passen. A en C zijn op hoge leeftijd getrouwd en hebben bewust gekozen voor het gescheiden houden van hun vermogens. Mogelijke verklaringen van A bij het sluiten van de huwelijkse voorwaarden doen niets af aan het feit dat A haar testament niet heeft gewijzigd. Dergelijke verklaringen buiten het testament mogen alleen voor de uitleg van het testament worden gebruikt als de uiterste wilsbeschikking zonder die verklaring geen duidelijke zin heeft. Volgens het hof doet deze situatie zich niet voor.

Huuropbrengsten tot nalatenschap behorende onroerende zaak

Hof Den Haag 21 februari 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:581

Erfgenaam A vordert in kort geding executeur X te verbieden gelden aan de ervenrekening te onttrekken. A is als mede-erfgenaam gerechtigd tot een vierde van het tot de nalatenschap behorende onroerend goed. De huuropbrengsten worden op de ervenrekening gestort. A meent dat de huuropbrengsten aan de eigenaren toe-komen en niet moeten worden gezien als een vrucht van de onverdeelde nalatenschap.

De tot de nalatenschap behorende onroerende zaak is in 2008 in appartementsrechten gesplitst. De erfgenamen, onder wie A, staan ieder voor een vierde gedeelte als appartementseigenaar ingeschreven in de daartoe bestemde registers. Omdat het hof niet kan vaststellen of de appartementsrechten al zijn verdeeld, worden de huuropbrengsten aangemerkt als een burgerlijke vrucht van de onverdeelde nalatenschap. Nu A geen grief heeft geformuleerd tegen het oordeel van de voorzieningen-rechter dat X niet onrechtmatig gelden aan de ervenrekening onttrekt, heeft A volgens het hof geen spoedeisend belang bij zijn vordering. De stelling dat A in financiële nood verkeert, is in dit kader niet relevant. A verzoekt slechts het verbod gelden op te nemen van de ervenrekening en daarmee wordt zijn financiële nood niet verlicht.

Overschrijding termijn bij verwerpen nalatenschap namens minderjarigen

Rb. Limburg 23 februari 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:1693

De erfgenamen X c.s. hebben op 27 juni 2016 bij de griffie van de rechtbank de nalatenschap verworpen en tegelijkertijd verzocht de nalatenschap namens hun minderjarige kinderen Y c.s. te mogen verwerpen. Omdat de hiervoor benodigde machtiging van de kantonrechter ontbrak (art. 4:193 lid 1 BW), heeft de griffier de verzoeken doorgestuurd naar de bevoegde kantonrechters. De kantonrechters hebben de machtigingen verleend op 6 juli en 26 september 2016. De griffier heeft de machtigingen tot verwerping op 27 december ontvangen.

De kantonrechter overweegt dat X c.s. op 27 juni 2016 zelf de nalatenschap hebben verworpen, zodat Y c.s. op grond van artikel 4:12 BW op dat moment in hun plaats

zijn getreden. Artikel 4:193 bepaalt dat X c.s. verplicht zijn binnen drie maanden namens Y c.s. een verklaring van beneficiaire aanvaarding of van verwerping (met machtiging kantonrechter) af te leggen. Bij het verlopen van deze termijn wordt de nalatenschap geacht benefici-air te zijn aanvaard. Deze termijn is 26 september 2016 geëindigd, zodat de noodzakelijke machtigingen te laat (27 december 2016) zijn ontvangen. Er is geen verzoek tot verlenging van deze driemaandetermijn ingediend (art. 4:193 lid 1 BW). Het wettelijke systeem biedt volgens de kantonrechter onvoldoende aanknopingspunten om het verzoek van X c.s. tot het verwerpen van de nalatenschap namens Y c.s. ook op te vatten als een verlenging van die termijn. Nu vaststaat dat de driemaandetermijn is overschreden, kunnen X c.s. niet meer overgaan tot verwerping namens Y c.s. en geldt de nalatenschap als beneficiair aanvaard.

Strafrechtelijke veroordeling voor verduistering door executeur-afwikkelingsbewindvoerder

Rb. Gelderland 24 februari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:952

X, Y (de echtgenote van X) en Z zijn erfgenaam ieder voor een gelijk deel. X is tevens executeur-afwikkelingsbewindvoerder. Het betreft een bewind in het gemeenschappelijk belang van de erfgenamen en X is bevoegd te beschikken over de nalatenschapsgelden en een verdeling tot stand te brengen. X heeft € 8.250 (voorgesloten kosten) en € 110.000 naar zijn privérekening overgemaakt. X heeft vervolgens de € 110.000 deels overgeboekt naar de gezamenlijke rekening van X en Y en deels naar zijn zakelijke rekeningen. X wordt ten laste gelegd dat hij zich hierdoor schuldig heeft gemaakt aan verduistering.

Er is sprake van verduistering als X de opzet had zich wederrechtelijk gelden uit de nalatenschap toe te eigen. Dit is het geval als X zonder daartoe gerechtigd te zijn als heer en meester heeft beschikt over een goed dat aan een ander toebehoort. De rechtbank oordeelt ten aanzien van de voorgeschoten kosten (€ 8.250) dat X – ongeacht of deze kosten op grond van het testament in aanmerking komen voor vergoeding – gerechtigd is als executeur een dergelijke betaling te doen. De rechtbank is van mening dat de overboeking van € 110.000 wel onder verduistering valt. De nalatenschap was nog niet verdeeld en behoorde volledig toe aan alle erfgenamen gezamenlijk. X was weliswaar bevoegd een verdeling tot stand te brengen, maar alleen als hij daarbij alle erfgenamen betrok. Vast staat dat aan Z geen erfdeel is overgemaakt. Zelfs als de omvang van de boedel op het moment van overboeking toereikend was om € 110.000 aan X en zijn echtgenote Y toe te delen – dit was onzeker omdat de woning nog niet was verkocht – kon deze verdeling (waarbij een groot deel van de liquide middelen uit de nalatenschap verdween) niet zonder medeweten van Z worden gedaan. X heeft in strijd met het testament geen informatie verstrekt aan Z over de partiële verdeling en afwikkeling van de nalatenschap. De persoonlijke en kennelijk grotendeels op animositeit berustende overtuiging dat Y geen uitkering meer toekwam,

rechtvaardigt niet dat Z buiten spel is gezet. Volgens de rechtbank maken de latere overboekingen naar de gezamenlijke rekening van X en Y en de zakelijke rekeningen van X ook duidelijk dat X als heer en meester over deze gelden heeft beschikt, zeker omdat X heeft verklaard dat hij dit deed om te voorkomen dat Z zijn rechten op zijn erfdeel kon effectueren door beslag. X wordt veroordeeld voor het verduisteren van nalatenschapsgelden. De rechtbank ziet geen reden om X een ontnemingsmaatregel op te leggen, omdat na definitieve vaststelling van de nalatenschap is gebleken dat X geen groter bedrag uit de nalatenschap heeft uitgekeerd aan zichzelf en Y dan waarop zij op grond van het testament recht hadden.

Rechtsmacht Nederlandse rechter; uitleg testament

Hof Arnhem-Leeuwarden 28 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1689

Het betreft een geschil met internationale aspecten: erf later A heeft zijn laatste gewone verblijfplaats in Frankrijk, hij heeft een rechtskeuze uitgebracht voor Nederlands recht en zijn erfgenamen X c.s. wonen in Duitsland, Amerika en Nederland. A heeft aan zijn vriendin B een periodieke uitkering van € 455 per maand gelegateerd en het recht van vruchtgebruik van de in Frankrijk gelegen onroerende zaken en de daartoe behorende inboedels. Volgens X c.s. zijn deze legaten gekoppeld en heeft B geen recht (meer) op de periodieke uitkering nu beide onroerende zaken (met instemming van B) zijn verkocht. Thans vordert B uitvoering van het legaat. Omdat A in 2003 is overleden wordt de bevoegdheid van de Nederlandse rechter beoordeeld aan de hand van de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Nu twee van X c.s. in Nederland wonen, heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht ten aanzien van deze vorderingen (art. 2 Rv). Omdat de vorderingen jegens de andere erfgenamen identiek zijn, bestaat een zodanige samenhang dat de rechter ook ten aanzien van deze vorderingen rechtsmacht toekomt (art. 7 Rv). Op grond van artikel 1 Wet conflictenrecht erfopvolging jo. artikel 5 van het Haags Erfrechtverdrag 1989 heeft A een geldige rechtskeuze voor Nederlands recht uitgebracht.

Het hof gaat over tot uitleg van deze legaten ex artikel 4:46 BW. Het hof oordeelt dat het recht op de periodieke uitkering niet is gekoppeld aan het vruchtgebruik van de onroerende zaken in Frankrijk. Het gebruik van de opsommingstekens 1 en 2 in het testament duidt op het bestaan van twee legaten die naast elkaar en ook los van elkaar bestaan. Het feit dat B als vruchtgebruikster in het testament wordt verplicht de woningen en inboedel te verzekeren en alle lasten en belastingen met betrekking tot de woningen te betalen, betekent niet dat de maandelijkse uitkering (alleen) ertoe strekt B in staat te stellen deze kosten te betalen. Deze uitleg zou ook niet in overeenstemming zijn met het in het testament genoemde doel van de legaten om B verzorgd achter te laten. A heeft volgens het hof met de bewoordingen dat het recht op de periodieke uitkering duurt ‘tot het einde

van het hierna te noemen recht van vruchtgebruik’ beoogd voor beide legaten dezelfde beëindigingsgronden op te nemen. Nu deze beëindigingsgronden zich nog niet hebben voorgedaan, heeft B nog steeds recht op een periodieke uitkering. Het feit dat X c.s. niet op de hoogte waren van hun rechten en plichten maakt dit niet anders. X c.s. hebben de nalatenschap zuiver aanvaard, zodat zij uitvoering moeten geven aan het legaat. Dit geldt ook als de kosten groter zijn dan het bedrag dat zij ieder uit de nalatenschap hebben ontvangen (art. 4:117 lid 2 jo. 4:120 lid 5 BW).

Maart 2017

Verzoek tot ontslag vereffenaars

Hof Den Haag 1 maart 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:648

Erfgenaam A vordert ontslag van de vereffenaars B c.s. omdat zij zodanig tekortschieten, dat van haar niet kan worden gevergd dat de nalatenschap door B c.s. wordt beheerd.

Ontslag van B c.s. is slechts mogelijk wanneer sprake is van gewichtige redenen als bedoeld in artikel 4:206 lid 5 BW. Hiervoor moeten B c.s. in ernstige mate tekortschieten in de nakoming van hun verplichtingen of ongeschikt zijn. Uit de stukken en dat wat ter zitting is behandeld, blijkt dat de vereffening van de nalatenschap in een vergevorderd stadium verkeert. Het hof beaamt dat de afwikkeling van de nalatenschap lang duurt, maar het feit dat een deel van de nalatenschapsgoederen in Spanje zijn gelegen, is hier mede debet aan. Ook het feit dat B c.s. het beheer van het onroerend goed in Spanje heeft overgelaten aan X is geen gewichtige reden voor ontslag. Het is aan B c.s. om te bepalen wie het beheer voert van het onroerend goed in Spanje. Dit geldt temeer nu het beheer wordt gevoerd door X, aan wie het onroerend goed tegen inbreng van de waarde is gelegateerd. De overige verwijten komen samengevat erop neer dat B c.s. ten onrechte kosten zouden maken ten laste van de boedel. Het al dan niet ten onrechte kosten ten laste van de boedel maken, is geen gewichtige reden voor ontslag, maar komt pas aan de orde wanneer B c.s. – na voltooiing van hun werkzaamheden – op grond van artikel 4:221 lid 3 BW rekening en verantwoording afleggen aan de erfgenamen (onder wie A).

Het hof wijst het verzoek af, omdat geen sprake is van gewichtige redenen voor ontslag van B c.s. Daarnaast wijst het hof erop dat het ontslag van B c.s. in een vergevorderd stadium van de vereffening niet wenselijk is, omdat dit kostenverhogend en vertragend werkt.

Verzoek machtiging alsnog beneficiair aanvaarden ex artikel 4:194a BW

Rb. Noord-Holland 7 maart 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:2348

X is enig erfgenaam en executeur in de nalatenschap van A. X heeft op 12 juli 2016 een verklaring ondertekend waarin zij de nalatenschap zuiver aanvaardt. Op 9 sep-

tember 2016 ondertekent X vervolgens een verklaring van verwerping, waarvan een afschrift op 13 september 2016 wordt ingeschreven in het boedelregister.

Op 2 november 2016 wordt namens X op grond van artikel 4:194a BW een machtiging om alsnog beneficiair te aanvaarden verzocht, omdat X niet op de hoogte was van de schuld van de nalatenschap aan Y c.s. A had gezegd dat alles met betrekking tot Y c.s. was afgehandeld.

De kantonrechter oordeelt dat de inschrijving van de verwerping nietig is, omdat X de nalatenschap al zuiver had aanvaard. Het verzoek tot een machtiging om de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden wordt afgewezen, omdat het verzoek te laat is ingediend. Dit verzoek moet ex artikel 4:194a BW binnen drie maanden na het bekend worden van de onbekende schuld worden ingediend. Y c.s. hebben zich op 6 juli 2016 gemeld en een brief gestuurd, die op 20 juli 2016 door X is ontvangen. X was dus uiterlijk 20 juli 2016 op de hoogte van de schuld. Nu het verzoekschrift pas 2 november 2016 is ingediend, zijn meer dan drie maanden verstreken.

Beoordeling wilsbekwaamheid erflater

Rb. Midden-Nederland 8 maart 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:1324

A heeft twee goede doelen (X c.s.) tot erfgenaam benoemd. Aan zijn stief(klein)kinderen heeft hij € 20.000 per persoon gelegateerd en aan zijn echtgenote B het vruchtgebruik van de echtelijke woning, de inboedel en het vruchtgebruik van een geldsom van € 1.000.000 met het recht van vertering. B vordert verklaring voor recht dat dit testament ex artikel 3:34 lid 2 BW nietig is, omdat A wilsonbekwaam was op het moment van testen.

Tussen partijen is niet in geschil dat de laatste jaren gedragsverandering bij A was opgetreden. B heeft enkele deskundigenrapporten overgelegd, die zijn opgemaakt na het overlijden van A, waaruit blijkt dat A aan demantie leed. De rechtbank overweegt dat uit het in het geding gebrachte medische dossier niet blijkt dat *tijdens* het leven al dementie is gediagnosticeerd bij A. Zelfs als deze diagnose wel was gesteld of veronderstellenderwijze wordt aangenomen, dan is daarmee nog niet gegeven dat het testament van A tot stand is gekomen onder invloed van deze stoornis of dat deze stoornis A belette in de redelijke waardering van de betrokken belangen. De beoordeling van de wilsbekwaamheid berust primair bij de notaris. De notaris heeft A vijf keer gesproken over dit testament en had geen twijfels over de wilsbekwaamheid van A. De notaris heeft A verzocht zich te laten onderzoeken op wilsbekwaamheid uit zorgvuldigheid en ter bevestiging van zijn wilsbekwaamheid, omdat het een testamentwijziging betrof van een persoon op hoge leeftijd met een groot vermogen. Uit dit onderzoek volgde dat A wilsbekwaam was. Verder constateert de rechtbank dat het testament van A niet ingrijpend afwijkt van zijn voorgaande testament. Ook daar waren X c.s. al zeer ruim bedacht. Bovendien heeft hij B (zeer) verzorgd achtergelaten en worden in tegenstelling tot het voorgaande testament de stief(klein)kin-

deren ook bedacht. De gedragsveranderingen van A zijn niet uit deze testamentwijziging af te leiden. Bovendien meent de rechtbank dat dit testament consistent is met de gedragslijn van A tijdens leven. A heeft tijdens leven al veel schenkingen aan goede doelen gedaan. Deze consistente gedragslijn wordt ook bevestigd door getuigenverklaringen van de private banker en accountant van A. Het hof wijst de vordering van B af.

Vordering uit hoofde van ouderlijke boedelverdeling valt in huwelijksgemeenschap

Hof Amsterdam 14 maart 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1104

In geschil is of een vordering van X uit hoofde van een ouderlijke boedelverdeling in de ontbonden huwelijksgemeenschap valt. Het hof overweegt dat op grond van artikel 127 jo. 79 van de Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek de ouderlijke boedelverdeling niet nietig of vernietigbaar is geworden door de inwerkingtreding van het huidige erfrecht. Omdat een testamentaire uitsluitingsclausule ontbreekt, valt de erfrechtelijke verkrijging van X in de huwelijksgemeenschap (art. 1:84 BW), ook als dit wellicht niet de bedoeling van erflater was. Het feit dat de omvang van de vordering nog niet is vastgesteld, er geen aangifte erfbelasting is gedaan, de vordering nog niet opeisbaar is en het risico bestaat dat de erfrechtelijke verkrijging van X op het moment dat deze opeisbaar wordt geheel of gedeeltelijk is verteerd, doet daaraan niets af. De vordering uit hoofde van de ouderlijke boedelverdeling valt in de huwelijksgemeenschap en is voor verdeling vatbaar.

Onzorgvuldig geredigeerd testament en billijkheidscorrectie door eigen gedrag belanghebbende

Hof Den Haag 14 maart 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:802

A en B zijn in gemeenschap van goederen gehuwd en de huwelijksgemeenschap bedraagt € 47 miljoen. A heeft twee kinderen (C en D) en twee stiefkinderen (E en F; kinderen van B). In 1997 heeft A een stichting opgericht met als doel steun te verlenen aan kansloze en kansarme kinderen in de wereld. In 2008 heeft hij B, D, E en F benoemd tot erfgenaam en de wettelijke verdeling van toepassing verklaard. Aan C is een bedrag van € 1 miljoen gelegateerd. In 2010 en 2011 heeft A zijn testament gewijzigd. Daarbij is het testament in 2008 uitdrukkelijk in stand gehouden en heeft hij de erfstelling van echtgenote B gewijzigd in een erfstelling van de stichting. Deze wijziging van erfstelling leidt ertoe dat de wettelijke verdeling niet meer mogelijk is, omdat niet aan de voorwaarden van artikel 4:13 BW wordt voldaan. Van een redelijk handelend notaris mag worden verlangd dat hij A daar uitdrukkelijk op had gewezen. Bovendien had hij dit op een deugdelijke wijze moeten vastleggen in zijn dossier of beter nog in het testament moeten vermelden dat de wettelijke verdeling niet van toepassing is. Nu de notaris dit heeft nagelaten, heeft de notaris het testament onzorgvuldig geredigeerd. Hiermee heeft hij

volgens het hof een onzorgvuldigheidsnorm overschreden jegens B.

B heeft een vaststellingsovereenkomst met de kinderen C-F gesloten, waarin is overeengekomen dat de nalatenschap over C-F wordt verdeeld. B gaat dus akkoord met de verdeling van de nalatenschap over C-F en doet afstand van haar vermeende aanspraken jegens C-F. B heeft volgens het hof hoogst onzorgvuldig gehandeld door de notaris hier niet bij te betrekken. B had met de notaris moeten overleggen over de aanpak van de problematiek rondom de onduidelijkheid van het testament om mogelijke schade voor de notaris te beperken. Van B mag worden verlangd dat zij zich redelijk en billijk gedraagt jegens de notaris en hem niet voor een voldongen feit stelt.

Het hof overweegt verder dat het opmerkelijk is dat F (erfgenaam en bestuurder van de stichting) namens de stichting afstand heeft gedaan van de nalatenschap. Het betrof een miljoenenbedrag, dat erflater bestemd had voor de stichting en dat door toedoen van F ten goede is gekomen aan de overige erfgenamen (onder wie F). Dit was niet de bedoeling van A en uit de vaststellingsovereenkomst blijkt dat B hiermee akkoord is gegaan. B heeft er dus geen moeite mee gehad het testament van A zo uit te leggen als het haar en C-F goed uitkomt. Het is dan niet redelijk en billijk om de rekening bij de notaris neer te leggen. B heeft volledig naar eigen inzichten gehandeld en heeft daarbij de belangen van de notaris niet meegenomen. Het hof acht de handelwijze van B ernstig verwijtbaar als gevolg waarvan zij haar mogelijke schade niet op de notaris kan verhalen.

Verzoek tot herbegrafenis

Rb. Noord-Holland 22 maart 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:2571

A is begraven in het graf van haar ouders. Y is rechthebbende van dit graf. X c.s. (de dochter en echtgenoot van A) vorderen de veroordeling van Y om toestemming te verlenen tot de herbegrafenis van A. De Hoge Raad heeft in 2010 geoordeeld dat de door X c.s. gewenste opgraving en herbegrafenis uitsluitend is bedoeld om A te kunnen gedenken op een wijze waarop zij dat wensen te doen. De wijze van gedenken is in het algemeen geen belang dat noodzaakt tot opgraving. Er zijn geen feiten of omstandigheden gesteld op grond waarvan Y misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid om geen toestemming te verlenen tot opgraving van het stoffelijke overschot van A.

X c.s. vorderen thans opnieuw veroordeling van Y om toestemming te verlenen tot de herbegrafenis van A, omdat sprake is van nieuwe omstandigheden (art. 236 lid 1 Rv). Onder meer wordt aangevoerd dat de graf-rusttermijn van tien jaar inmiddels ruimschoots is verstreken, zij beschikken over een vergunning van de burgemeester, het voor de echtgenoot fysiek onmogelijk is geworden het huidige graf van A te bezoeken en het einde van de echtgenoot nadert en hij graag in hetzelfde graf wil rusten als A. Volgens de rechtbank zijn dit geen nieuwe feiten en omstandigheden die niet voorafgaand aan het arrest van de Hoge Raad aan de orde konden

worden gesteld en die nopen tot het oordeel dat Y misbruik maakt of heeft gemaakt van haar bevoegdheid. De vordering wordt afgewezen.

Vordering tot vergoeding uitvaartkosten jegens verwerpende erfgenaam

Hof 's-Hertogenbosch 21 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1109

Op het moment dat A overlijdt, is hij met uitsluiting van elke gemeenschap van goederen gehuwd met B. A en B wonen op dat moment niet meer samen en er loopt een echtscheidingsprocedure. De echtscheiding is nog niet in het huwelijksgoederenregister ingeschreven. A heeft geen testament. B heeft de nalatenschap formeel verworpen. X heeft de uitvaartkosten betaald en vordert thans vergoeding daarvan door B, omdat B voorafgaand aan de verwerping de nalatenschap zuiver zou hebben aanvaard.

Het hof oordeelt dat B de nalatenschap niet zuiver heeft aanvaard. Het hof overweegt hiertoe dat A en B buiten elke gemeenschap van goederen waren gehuwd. Zij woonden al een half jaar niet meer samen en beoogden een echtscheiding. Onder deze omstandigheden ligt het niet voor de hand dat A en B in de laatste periode voor het overlijden nog over een gemeenschappelijke bankrekening beschikten en dat B na het overlijden van A nog de mogelijkheid had om over de financiën van A te beschikken. De mededeling van de bank dat B alle bankzaken van A heeft afgehandeld, vermeldt geen datum, zodat daaruit niet kan worden afgeleid dat de bemoeienis van B met de bankrekening heeft plaatsgevonden na het overlijden van A. Nu niet blijkt dat B de nalatenschap zuiver heeft aanvaard, sorteert haar verwerping effect en kan zij niet als erfgenaam worden aangesproken op de uitvaartkosten.

Het hof oordeelt dat ook in het geval B haar taak als verffenaar – in hoedanigheid van wettelijk vertegenwoordiger van haar twee minderjarige kinderen – niet heeft uitgevoerd of de taak van de andere verffenaar heeft gehinderd of in elk geval onvoldoende medewerking heeft verleend, dit niet betekent dat zij daardoor onrechtmatig jegens X heeft gehandeld en de uitvaartkosten aan haar moet vergoeden.

Daden van zuivere aanvaarding

Hof Amsterdam 28 maart 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1031

X en Y c.s. zijn in geschil over de afwikkeling van de nalatenschappen van hun ouders A en B. B heeft X ontferd en Y c.s. tot erfgenaam benoemd, die de nalatenschap beneficiair hebben aanvaard. X stelt onder meer dat Y c.s. de nalatenschap van B zuiver hebben aanvaard door een aantal betalingen te doen ten laste van de nalatenschap.

Het hof overweegt dat alleen sprake is van zuivere aanvaarding als Y c.s. als heer en meester over goederen van de nalatenschap hebben beschikt of duidelijk aan de schuldeisers van de nalatenschap hebben laten blijken dat zij de schulden van de nalatenschap voor hun rekening nemen. Het hangt van de omstandigheden van het

geval af of uit de gedragingen van Y c.s. de bedoeling tot zuivere aanvaarding kan worden afgeleid. Volgens het hof is in dit geval van belang dat Z is benoemd tot executeur. Z heeft het beheer en de beschikking over de goederen van de nalatenschap en heeft recht op loon, dat samen met de door hem gemaakte kosten ten laste van de nalatenschap komt. De kosten die Y c.s. hebben gemaakt ten laste van de nalatenschap vloeien voort uit handelingen die zij hebben verricht in opdracht van Z. Y c.s. stellen onbetwist geen bedragen tot zich te hebben genomen. Het gaat om geringe bedragen in verhouding tot het saldo van de nalatenschap en de eigen vorderingen van Y c.s. Volgens het hof kan in deze omstandigheden niet worden geoordeeld dat Y c.s. de nalatenschap zuiver hebben aanvaard.

Opzettelijk verzwijgen nalatenschapsgoed

HR 31 maart 2017, ECLI:NL:HR:2017:565

X en Y zijn enig erfgenaam in de nalatenschap van erflaatster. Enkele maanden voor het overlijden van erflaatster heeft Y op grond van een volmacht € 643.497 van de Zwitserse bankrekening van erflaatster naar zijn eigen rekening overgemaakt. Dit was volgens Y een schenking. Op basis van de gestelde feiten oordeelt het hof dat geen sprake is van een schenking en dat Y zonder recht of titel eigenmachtig € 643.497 naar zijn eigen rekening heeft overgemaakt. Volgens het hof heeft Y zijn aandeel in dit bedrag verbeurd op grond van artikel 3:194 lid 2 BW, omdat hij deze vordering opzettelijk heeft verzwegen en op enig moment heeft geprobeerd een goed buiten de verdeling te houden. Hierbij is niet van belang dat X op de hoogte was van het bestaan van de Zwitserse bankrekening, hoewel hij niet op de hoogte was van de omvang daarvan. De sanctie van artikel 3:194 lid 2 BW vervalt niet omdat Y later alsnog de vordering heeft gemeld. Y verbeurt zijn aandeel in de vordering aan X.

Volgens de Hoge Raad is geen sprake van een onjuiste rechtsopvatting en is geen sprake van een onbegrijpelijk motivering. Bij een gemeenschappelijk goed geldt dat elk verzwijgen, zoek maken of verborgen houden daarvan leidt tot toepassing van artikel 3:194 lid 2 BW, ook als de verdeling nog niet heeft plaatsgevonden. Ook biedt de wettekst geen steun voor de opvatting dat een verzwijging nadien nog kan worden hersteld, zodat de sanctie komt te vervallen. Anders is niet of nauwelijks sprake van een ontmoediging van oneerlijk gedrag op grond van dit artikel. Onder bijzondere omstandigheden kan een beroep op artikel 3:194 lid 2 BW wel onaanvaardbaar zijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, maar daarop is geen beroep gedaan.

Met het oordeel dat Y onrechtmatig heeft gehandeld en *alle gevolgen* daarvan (Y heeft een aanslag schenkbelasting gehad) voor zijn rekening en risico komen, is het hof volgens de Hoge Raad buiten de grenzen van de rechtsstrijd getreden. X heeft namelijk niet gesteld dat de fiscale gevolgen van het feit dat Y het bedrag van € 643.497 ten onrechte heeft aangemerkt als schenking ook voor zijn rekening en risico komen. Het arrest van

het hof wordt (gedeeltelijk) vernietigd en doorverwezen naar Hof Amsterdam.

April 2017

(Aanvullend) beroep legitieme portie vanwege giften aan kleinkinderen

Hof's-Hertogenbosch 18 april 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1733

X is een van de vier erfgenamen van A. Zij heeft als erfgenaam € 27.934 uit de nalatenschap ontvangen. A heeft in de twee jaar voorafgaand aan haar overlijden € 2.000 respectievelijk € 1.000 aan haar zes kleinkinderen geschonken. X doet een (aanvullend) beroep op haar legitieme portie en stelt dat de giften aan de kleinkinderen (totaal € 18.000) moeten worden ingebracht. Zij vordert van de overige erfgenamen € 2.250 (een achtste deel van € 18.000).

Het hof oordeelt dat de giften aan de kleinkinderen in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van de legitimaire massa, omdat deze giften binnen vijf jaar voor het overlijden van A zijn gedaan (art. 4:67 sub e BW), mits die giften niet als gebruikelijk zijn te beschouwen (art. 4:69 lid 1 sub b BW). Echter, veronderstellenderwijs aannemend dat de giften niet gebruikelijk zijn en in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van de legitimaire massa, concludeert het hof dat X geen enkele legitimaire aanspraak heeft. De nalatenschap bedroeg € 111.736 als ervan wordt uitgegaan dat de andere drie erfgenamen – net als X – € 27.934 hebben ontvangen. Vermeerderd met de giften bedraagt de legitimaire massa in dat geval € 129.736. Dit betekent dat de legitieme portie van X € 16.217 bedraagt (een vierde van de helft van € 129.736). Op de legitieme portie komt in mindering dat wat X krachtens erfrecht heeft verkregen (art. 4:71 BW). € 16.217 min € 27.934 = € 11.717 negatief. Dit betekent dat X geen enkele legitimaire aanspraak heeft.

**NÚ 2
MAANDEN
GRATIS!**

RECHTSPRAAK UPDATES

GESELECTEERDE EN GERUBRICEERDE JURISPRUDENTIE PER RECHTSGEBIED

Experts uit wetenschap en praktijk selecteren per rechtsgebied de meest relevante uitspraken. Deze uitspraken worden voor u samengevat, gerubriceerd, voorzien van kort commentaar en doorzoekbaar gemaakt op de Updates-portalen. Daarnaast ontvangt u (twee)wekelijks een attendering om continu bij te blijven.

NIEUW

Personenschade

Hoofredactie

Prof. mr. S.D. Lindenberg
Mr. drs. I. van der Zalm

€ 19
p/m

Arbeidsrecht

Hoofredactie

Prof. mr. dr. A.R. Houweling

€ 24
p/m

Erfrecht

Onder leiding van

Prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols
Prof. mr. dr. F.W.J.M. Schols
Prof. mr. dr. W. Burgerhart

€ 19
p/m

Gezondheidsrecht

Hoofredactie

Mr. dr. R.P. Wijne

€ 19
p/m

Insolventierecht

Hoofredactie

Prof. dr. R.J. de Weijers

€ 19
p/m

Personen- en familierecht

Hoofredactie

Mr. S.F.M. Wortmann

€ 19
p/m

Omgevingsrecht

Onder redactie van

Bc. M. Biernans-Zuijderduijn, mr. G.A. Keus,
mr. R.H. van Marle, mr. H.P. Nijhoff,
mr. ir. O.W.J.M. Scholte en
Bc. P.A.H.M. Willems

€ 19
p/m

Ondernemingsrecht

Hoofredactie

Mr. E.C.H.J. Lokin
Mr. C.S. Avendaño Canto

€ 24
p/m

Strafrecht

Hoofredactie

Mr. J.H.J. Verbaan

€ 24
p/m

Socialezekerheidsrecht

Hoofredactie

Prof. mr. dr. A.R. Houweling
Mr. drs. I. Lintsen
Mr. C. van Puffelen

€ 19
p/m

Ga naar www.proefabonnement.boomjuridisch.nl en meld u vandaag nog aan voor 2 maanden gratis toegang

Boomjuridisch
opleidingen

- ▶ webinars
- ▶ video's
- ▶ events

Van actualiteiten tot diepgang voor de juridische professional

Ga voor het programma naar
www.boomjuridischopleidingen.nl

Tijdschrift Erfrecht

